

Nr 4

Av herr **Börjesson** i Falköping, om *effektivare åtgärder mot ocker*.

Den verksamhet, som åtskilliga s. k. privatdiskontörer eller ockrare bedriver, synes ha fått en sådan omfattning och karaktär att åtgärder från samhällets sida i ökad utsträckning är nödvändiga. Av meddelanden i tidningspressen att döma har under senare år ocker vid försträckning av lån förekommit i ökad och mycket betydande omfattning.

Som ett exempel på karaktären av denna verksamhet kan nämnas ett fall, där en person under ett år enligt taxeringskalendern tjänade 104 000 kronor, det mesta i form av ockerräntor. Enligt den utredning, som företeddes, hade under ett år uppburits i räntor minst 208 900 kronor på ett lånebelopp, som inte vid något tillfälle överstigit 145 000 kronor. Räntan för de olika lånen — sammanlagt nio — hade legat mellan 120 och 693 procent. En närmare exemplifiering av lånetransaktionerna anger följande:

lånebelopp	kr.	40 000	ränta	kr.	4 000	per månad
„	„	5 000	„	„	1 000	„ „
„	„	5 000	„	„	1 500	„ „
„	„	20 000	„	„	3 500	„ 10-dagarsperiod
„	„	20 000	„	„	2 000	„ månad
„	„	15 000	„	„	2 000	„ „
„	„	15 000	„	„	1 500	„ „
„	„	15 000	„	„	2 000	„ „
„	„	10 000	„	„	800	„ vecka

Då en större ockerhärva för en tid sedan uppdagades framgick bl. a. att en privatdiskontör vid 37 olika tillfällen gjort sig skyldig till grovt ocker mot 14 personer. Räntan belöpte sig på 200 till 1 000 procent. Vid varje lånetillfälle hade långivaren dessutom behållit 20 procent av beloppet som vederlag.

De anförda exemplen gäller fall av grovt ocker. I allmänhet torde räntan vara lägre. Som en vanlig ränta torde anges 5 procent per månad, uträknad som helårsränta på hela lånebeloppet. Det innebär sålunda en räntesats av 60 procent eller mer om man tar hänsyn till ränta på ränta.

Vissa långgivare tillämpar en s. k. rak ränta. Lånebeloppet skall amorteras med visst angivet belopp. Räntan är fast, beräknad på hela lånebeloppet, och erlägges samtidigt med amorteringen. Följaktligen får låntagaren

betala samma räntebelopp vid den sista amorteringen som vid den första. Räntan kan därför komma upp i svindlande belopp.

I många fall leder ockerverksamheten till ren katastrof för låntagaren. Anledningen till att vederbörande tagit ett sådant lån har oftast varit ett tillfälligt ekonomiskt trångmål. En ekonomisk hjälp på rimliga villkor skulle kanske givit honom möjligheter att komma fri från svårigheterna. De oskäligt höga räntorna innebär emellertid ofta att vederbörande kommer i händerna på ockraren, som hänsynslöst utnyttjar klientens trångmål och oförstånd och tillskansar sig vinster, som inte står i rimlig proportion till de erbjudna tjänsterna. I många fall har trycket blivit så hårt på låntagarna, att de drivits till brottsliga handlingar.

I och för sig torde ockrarna alltid ha en viss marknad hos personer, som råkat i tillfälligt ekonomiskt nödläge och därvid inte kan ställa sådan säkerhet, att de kan få lån på den reguljära lånemarknaden. Det kan emellertid knappast bestridas, att ockerverksamheten ökat under senare år till följd av kreditåtstramningen i banker och andra kreditinrättningar. Många kreditsökande, som normalt sett borde kunnat tillgodoses med lån från bank eller annan kreditinrättning men till följd av kreditåtstramningen inte kunnat få lån den vägen, har vänt sig till s. k. privatdiskontörer och därvid i en del fall blivit utsatta för ocker.

Det torde knappast vara anledning att rikta någon kritik mot nuvarande strafflagstiftning mot ocker. Densamma torde i stort sett vara tillfredsställande beträffande såväl brottsbeskrivning som straff. Då man ändå inte torde kunna bestrida, att många eller t.o.m. flertalet fall av ocker aldrig kommer till myndigheternas kännedom och sålunda inte kan ställas under åtal, måste anledningen härtill sökas i svårigheterna att åstadkomma bevisning. Ockrarna har oftast en högt utvecklade förmåga att undvika att deras verksamhet synas närmare. Affärerna med klienterna uppgöres oftast utan vittnen, skuldebrev anges ofta på större belopp än det utlämnade lånebeloppet, kvitton å transaktionerna förekommer sällan och klienten är oftast i den situationen, att han ej vill bli känd. Det kan därför vara mycket svårt för myndigheterna att — sedan misstanke om ocker uppstått — få material för bedömning av vad som verkligen skett. Oftast bringas ockerfall i dagen först sedan klienten kommit på obestånd och kanske åtalats för falskarier.

Det kan således konstateras, att det möter stora svårigheter att komma till rätta med ockerverksamheten. Ur samhällets synpunkt måste det dock anses angeläget, att allvarliga försök göres i syfte att stävja denna brottsliga verksamhet

Frågan om effektivare åtgärder mot ocker har tidigare behandlats av riksdagen. Sålunda överlämnade riksdagen den 18 juni 1947 till Konungen en skrivelse med begäran om en skyndsamt och allsidig utredning, huruvida

och på vad sätt effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning kan vidtagas, samt om att Kungl. Maj:t måtte förelägga riksdagen det förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Något sådant förslag har emellertid inte framlagts från Kungl. Maj:t.

Det framstår som angeläget, att frågan om effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning nu skyndsamt utredes. Utredningen bör vara allsidig och förutsättningslös. Vi vill dock som en möjlig åtgärd framhålla, att särskilt tillstånd bör kunna krävas för rätt till utlåning av pengar enligt anons eller annan hänvändelse till allmänheten. Kontrollen kan lämpligen ske genom bankinspektionen. Uppgiftsskyldighet bör övervägas för såväl långgivaren som låntagaren. Vidare bör långgivaren vara skyldig att föra kontobok.

Med stöd av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt och allsidig utredning huruvida och på vad sätt effektivare åtgärder mot ocker vid försträckning kan vidtagas samt om framläggande för riksdagen av det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 12 januari 1962

Bengt Börjesson
i Falköping